

TÜRK JANDARMA-POLİS TEŞKİLATLARININ YAKINSAMASININ MAKARENKO'NUN MODELİYLE TANIMLANMASI

Hüseyin SÜRÜCÜ*

Öz

Günümüzde örgüt ile işlenen suçların karmaşıklaşmasıyla devletin meşruiyetini sorgulanır hale gelmiştir. Bu soruna çözüm bulmak için devletler, kolluk kuvvetlerinde bazı düzenlemelere gitmişlerdir. Bazı devletler, iç güvenlik alanında polis merkezli tek kolluk kuvvetine dayalı bir sistemin gerekliliğini öne çıkarırken Türkiye gibi çoklu kolluk yapısına sahip olanlar, kolluk kuvvetlerinin işbirliğini vurgulamıştır. Bu çalışma, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün (EGM) ve Jandarma Genel K.ığı'nın (JGK) Türkiye'nin ihtiyaçları doğrultusunda kurulduğu iddiasındadır. Böylece her iki kurumun aynı görevi yapmalar da farklı bir anlayışa sahip olduğunu öne sürmekte ve kolluk kuvvetleri arasındaki işbirliği sonucunda oluşması muhtemel yakınsamaya odaklanmaktadır. Ayrıca çalışma yakınsamayı Makarenko'nun Suç-Terör Süreci'ndeki aşamalara benzerlik kurarak açıklamaktadır. Böylelikle Türkiye'de yürütülen kolluk kuvvetleriyle ilgili çalışmalara farklı bakış açısı sunma amacını taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kolluk Kuvvetleri, Makarenko, Suç-Terör Süreci, Kolluk Yakınsaması.

THE DESCRIPTION OF THE CONVERGENCE OF THE TURKISH GENDARMERIE-NATIONAL POLICE ORGANIZATIONS BY THE MAKARENKO'S MODEL

Abstract

The legitimacy of the state has been questioned because of the crimes committed by the organizations getting complex. To come up with a solution to this problem, governments have made some arrangements in their law enforcement. In the area of internal security, while some states prefer bringing the necessity of a police-led mono system forward, others having multiple law enforcement structures like Turkey have emphasized the cooperation of law enforcement agencies. This paper claims that The Turkish National Police (TNP) and The Gendarmerie General Command (GGC) is set up in accordance with the needs of Turkey. Thus, although both institutions perform the same task, this paper claims to have a different understanding and focus on the convergence that may occur as a result of cooperation between law enforcement agencies. Also, the paper explains the convergence through the stages in the Makarenko's crime-terror continuum. Thus, it aims to serve a different perspective on the work that is carried out about law enforcement agencies in Turkey.

Keywords: Law Enforcement Agencies, Makarenko, Crime-Terror Continuum, The Convergence of Law Enforcement Agencies.

---

* Dr., Zorlu Tesis Yönetim A.Ş., Türkiye, hsurucu79@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9104-2529>.

GİRİŞ

Günümüzde örgütlü suçların¹ karmaşıklaşmasıyla devletin bu suçlarla mücadelede harcadığı enerji artmaktadır. Devlet, bu suçları işleyen örgütlerin etkinliğini sonlandıramadığı sürece kendi varlığını sorgular hale getirmektedir. Bu durumun hem vatandaş hem de devlet boyutunda çeşitli sonuçları olmuştur. Vatandaş boyutunda; bu suçların yarattığı iklim, sadece vatandaşın devlete olan güvenini örselememekte, suçtan mağdur olanların haklarını kanunla belirlenmiş yollar dışında aramalarına neden olmaktadır. Devlet boyutunda ise; bu tür suçlarla mücadelede etkin olamama durumu iki sonuca yol açabilecektir. Bunlardan ilki; devletin suçları önlemek için daha fazla önlem alarak özgürlük-güvenlik dengesini güvenlik lehine değiştirebilecek olmasıdır. İkincisi de suçla devamlı mücadele eden devlet kurumlarının örgütlü suçun karmaşık hale gelmesi sonucunda kendini mücadelede yetersiz görerek öğrenilmiş çaresizliğe düşmesi ve yozlaşabilecek olmasıdır. Bu durumda devlet sadece vatandaşın gözünde meşruiyetini kaybetmemekte aynı zamanda kendi bekasını sağlamada sorun yaşamaktadır. İşte gelinen bu nokta, devlette beka sorunu oluşturmaktadır. Sorunun iki yönü vardır. Birincisi; örgütlü suçların hızla karmaşıklaşması sonucunda devletin hızlı ve doğru cevap üretememesidir. İkincisi de ürettiği cevabın sorunu çözmeye yetersiz kalmasıdır. Çalışma da suçların karmaşıklaşmasının ve devletin de bu suçlara karşı harcadığı enerjinin artmasının nedenini, terör ve organize suç olgusunun ve bununla ilişkili aktörlerin (terör-suç örgütleri) karmaşık uyabilen sistem (Complex Adaptive System) olmasına rağmen kamu yönetiminde çalışanların indirgemeci bir bakış açısına sahip olarak bunu fark edememesi olduğunu savlamaktadır.

Terör ve organize suçta indirgemeci bir açıdan yaklaşıldığında gerçeklik kendisini oluşturan tüm bileşenlerden bağımsız sadece gözleme dayalı olarak tanımlanmaktadır (Hollis, 1994, s. 64). Tanım da algı, izlenim ve duyumlara göre yapılmaktadır (Makarenko, 2005, s. 4). Başka bir deyişle indirgemeci yaklaşım, mekanik neden-sonuç ilişkisine dayanmaktadır. Bu yaklaşım üç sonuca neden olmaktadır. Birincisi, aynı sebepler, her zaman ve her yerde aynı sonuçları doğurmaktadır. İkincisi, sebebi oluşturan güçler ile sonucu oluşturan güçler arasında denklik vardır. Üçüncüsü de sebep, her zaman ve her yerde sonuçtan önce gelmektedir (Lukacs, 2018, s. 106). Bhaskar (2018, s. 89)'ın deyimiyle metafizik

---

¹ Örgütlü suçun literatürde iki şekli mevcuttur. Birincisi terör örgütleri diğeri de organize suç örgütleridir. Çalışmada terör ve organize suçların yerine örgütlü suç terimi kullanılacaktır. Bu terim, iki örgütün de ilkel bir örgütlenmesi olan çete kavramının Osmanlı yazışmalarında yol kesen veya siyasi amaçları doğrultusunda komitaların çıkardığı yerli ve yabancılardan oluşan topluluk anlamında kullanılmasından dolayı tercih edilmiştir (Güneş, 2016, ss. 59–60). Bu kavramın kullanılması çalışmada yer alan karmaşık uyabilen sistem ve eleştirel realizm açısından da uygundur.

düzenlilik ilkesi ya da tekrarlanabilirlik, nedenlerle oluşturulan bir ilizyondur (Balcı, 2015, s. 43). Literatürde örgütlü suçların iki bileşenine ait yapılan tanımlara bakıldığında tamamının “operasyonel tanımlama” olması ve iki olguya ilişkin ortak bir tanımın olmaması bunu doğrulamaktadır. Bunun nedeni de tanımların olgulardan etkilenenler tarafından yapılması sonucu olguların yarattığı iklimin tanım yapanlar üzerindeki etkisi, olgulara maruz kalanların olgulara ilişkin her şeyin tanımda olmasını arzu etmesi ve tanımlarda kesin çizgiler çizilmesidir. Bu da tanımın sınırlı kalmasına ve tanımların ontolojik çerçevesinin zamana uygun olarak belirlenememesine neden olmuştur. Dolayısıyla bu bakış açısıyla olgulara bakanlar, özneyi kendi içine kapatarak ne tanımladığı sınırların ötesini ne de sınırları haricinde objeyi etkilemek isteyenleri görmüştür.

Çalışmanın bakış açısı olan eleştirel realizmden bakıldığında gerçekliğin tanımlanması için üç boyutun beraberce tahlil edilmesi gerekmektedir. Birincisi, algı izlenim ve duyular; ikincisi, sahip olunan önceki deneyimler, reel durumun yarattığı eğilimler, halin şartları ve önceki deneyimler ile reelin yarattığı şartların ortamdaki diğer bileşenlerin süzgecinden geçmesi sonucunda oluşan yargıyı temsil eden fiili durum; üçüncüsü ise olguların/aktörlerin yapıları, yetenekleri/sınırlılıklarıdır. Çünkü Bhaskar (2018, ss. 213–215) 'a göre bilim ve bilimin konusu olanlar, dinamik bir süreç izlemektedir. Herhangi bir düzey, safha ya da anda kalındığında bir tanıma ulaşılabilmesi imkansızdır. Bu da dinamiklik için aktörler ve olguların karmaşık uyabilen sistem olması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Karmaşık uyabilen sistem tanımı gereği, kendi ürettikleri çıktılarını ve çevrelerinde olanları kendi bekaları için bünyelerine girdi olarak alan ve bunları kendilerine uyarlayabilen sistemlerdir. Devamlı değişen, dinamik yapılarıdır. Böylelikle bu bakış açısıyla şeylerin dışına sınırlanmak ve bir bütünü görebilecek şekilde olgu/aktörlere bakmak mümkündür. Çalışma bu yüzden konusu olan iki olguyu (örgütlü suç ve kolluk), onunla ilişkili dört aktörü (teör-organize suç örgütleri ve polis-jandarma) ve bunların içerisinde yer alan çevreyi (evren) karmaşık uyabilen sistem olarak görmektedir. Çünkü bunların (olgu, aktörler) eylem sahalarının yayılması, yapılarındaki değişiklikler, hem olgu ve aktör hem de çevre düzeyinde karmaşılaşmaya neden olmaktadır. Bu sistemlerin özellikleri aşağıdaki gibidir (Ciliers, 1998, s. 3; Zohar, 2018, s. 18):

- Karmaşık uyabilen sistemler, bünyesinde kaotiktir. Dolayısıyla;
  - ✓ Çevreleriyle durmaksızın iletişim içerisindedirler.
  - ✓ Değişime karşı hassastırlar. Devamlı beka sorunu yaşamaktadırlar.
  - ✓ Risk ve hatalarla gelişirler.
  - ✓ Tabandan tepeye uzanırlar.

✓ Kendi kendilerini düzenleyerek değişken şartlarda en iyilerini ortaya koyarlar.

- Karmaşık uyabilen sistemler çok sayıda bileşen içermektedir. Bileşenler arasındaki ilişki her zaman somut ve tahmin edilebilir değildir (Buckley, 1968, s. 491).
- Karmaşık uyabilen sistemlerde, sistemin bugünü, geçmişiyle ilintilidir. Fakat geçmişte olanlar tam olarak çözülsün bile, bugünkü sistem üzerinde her birinin ne kadar payı olduğu bilinmemektedir.

Makarenko da bu çalışmanın yöntemi olan Suç-Terör Süreci kurgularken metodolojisini eleştirel realizme dayandırarak incelediği olguların, aktörlerin ve çevrenin karmaşık uyabilen sistem olduğunu örtük olarak kabul etmiştir. Makarenko çalışmasında, örgütlü suçun iki farklı bileşeni olan organize suç ve terör örgütlerini yaşayan bir organizma gibi düşünerek Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan yeni düzenin getirdiği belirsizliklerin örgütlerin varlığında beka sorunları doğurduğunu öne sürmüştür. Örgütlerin bunu aşmak için birbirlerinin yeteneklerinden işbirlikleri kurarak faydalandığını ve bunun sonunda iki tarafın birbirinden aldığı yetenekleri içselleştireceğini iddia etmiştir. Bu içselleştirme durumunda bu örgütler başkalaşmışlardır. Başkalaşmadan kasıt, aktörlerin ortaklıklar kurarak birbirlerinin davranışlarını ve kültürlerini kendi kültürleri içerisinde içselleştirmeleridir. Bu aşamada Makarenko yakınsama kavramını kullanarak iki örgütün birbirinin yerini almadığını kendi içlerinde dönüştüğünü ima etmektedir. Halk dilinde “üzüm üzümüne baka baka kararır” atasözü bu durumu açıklamaktadır. Makarenko, tüm bunları da Suç-Terör Süreci çizelgesi üzerinde açıklamıştır.

Devletler yukarıda belirtilen meydan okumayı bertaraf etmek için özellikle iç güvenlik yönetiminde çeşitli reformlar yapmaktadırlar. Fakat bu reformlar yapılırken devletler, yapmış oldukları değişimlerde sorunların ortaya koyduğu algı, izlenim ve duymalara göre hareket etmektedirler. Bu durumda eleştirel realizmin gerçekliğinin diğer iki boyutu göz ardı edildiği değişimler için bütüncül bakış açısının uzağında kalmaktadırlar. Örneğin; 11 Eylül saldırıları sonrasında teröristleri tespit etmek ve tespit aşamasında oluşan insani hataları ortadan kaldırmak için yapılan veri madenciliği çalışmaları başarısızlığa uğramıştır (Cate, 2008, s. 471).

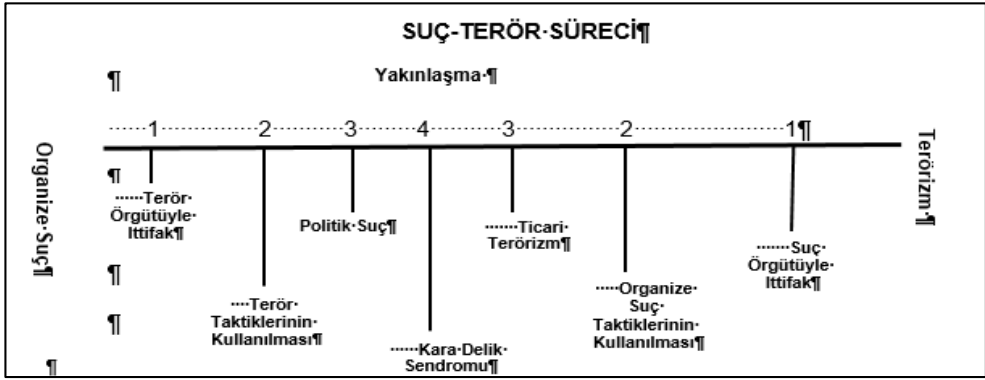
Aynı yaklaşım kolluk seviyesinde de geçerlidir. Örneğin; kolluk kuvvetleri kendi içlerinde istihbarat odaklı kolluk anlayışı, problem odaklı kolluk anlayışı gibi yeni yaklaşımlar benimsemesine rağmen; bu yaklaşımlar suçların karakter değiştirmesini engelleyememiştir. Bu da yeni yaklaşımların tek başına yeterli

olmadığının ve yönetim alanında da yenilikler yapılmasını gerekli kılmıştır. Yılmaz (2012, s. 25) da bunu desteklemektedir. Buna her ülkenin yaklaşımı farklı olmuştur. Genelde Anglo-Sakson kültürüne ve tek bir kolluk gücüne sahip ülkeler askerin polisleşmesi veya polisin askerleşmesi üzerinde dururken, Türkiye gibi birden fazla kolluk kuvvetine sahip ülkeler ise kolluk kuvvetlerinin işbirliğini savunmuşlardır (Pion-Berlin, 2010, ss. 114–123). Bu kapsamda çalışma, örgütlü suç evrenindeki iki olguyu temsil eden aktörlerin birbirleriyle işbirliği sürecini ve bunun sonucunu irdeleyerek, bu aktörlerle mücadele etmekle görevli aktörlere uygulamaktadır. Ayrıca bu çalışma, örgütlü suçlarla mücadelede tek kolluk yapılanmasına sahip ülkelerin yetersiz kalabileceğini ve işlevsel ve kültürel açıdan çoklu kolluk kuvvetine sahip ülkelerin daha avantajlı olduğunu değerlendirmektedir. Makarenko'nun süreci, kolluk yakınsama süreci olarak tekrar yapılandırıldığında, sürecin sonunda kolluk kuvvetlerini oluşturan teşkilatların birbirlerinin örgüt kültürlerini kendi bünyelerinde içselleştirebileceklerdir. Her iki teşkilatın, örgüt kültürleri farklı olsa da, kanunlarla belirlenmiş amaç ve Tablo-1'de geçmişlerinde geldikleri noktanın aynılığı nedeniyle bu durumun ileride oluşabilecek, devamlılığı olan bir işbirliği için yeter şart olabileceği değerlendirilmektedir. Çalışmada odak noktası Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) ve Jandarma Genel K.lığı (JGK)'dır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Makarenko'nun Suç-Terör süreci, karmaşık uyabilen sistemlerin özellikleriyle açıklanarak yapı, söküme tabi tutulmuştur. Böylelikle, aktörlerin dinamik bir sistem oldukları ortaya çıkarılmıştır. Bu sayede terör-organize suç örgütleri ile kolluk kuvvetlerinin algı ve izlenim bakımından benzetilebilme ihtimaline karşın gelmesi muhtemel bir eleştirinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda, EGM-JGK bileşenleri arasındaki yakınsamanın incelenmesine yönelik bir temel oluşturulmuştur. İkinci bölümde EGM-JGK yakınsaması iki alt başlıkta tartışılmaktadır. Birinci alt başlıkta Sürücü (2019, s. 145)'nün çalışmasındaki tablo üzerinden Türkiye'deki kolluk teşkilatlanmalarının sınırlılıkları ve benzer özellikleri üzerinden tekli kolluk yapılanmasının yetersiz kalabileceği, her iki teşkilatın işbirliği yaparak suçlarla etkili şekilde mücadele edebileceği ve iki kolluk kuvvetinin birbirinin ikamesi yerine tamamlayıcısı olduğu gösterilmiştir. İkinci alt başlıkta EGM-JGK yakınsama süreci, Makarenko'nun suç-terör süreciyle açıklanmıştır. Bu kapsamda çalışmada söküme uğrayan Makarenko'nun süreci, benzer dinamikler çerçevesinde JGK-EGM'ye uygulanmıştır. Sonuç bölümünde ise süreç, çevre ve aktörlerin özellikleri tanımlanarak kolluk kuvvetleriyle ilgili yapılan çalışmalara farklı bir bakış açısı sunulması hedeflenmiştir.

1. MAKARENKO SUÇ-TERÖR SÜRECİ

Makarenko çalışmasında, Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan yeni düzenin her iki aktöre sağladığı faydalar, küreselleşmenin katalizör etkisi ve her iki aktörün benzer tanımlayıcı özellikler taşıması nedeniyle, suç ve terör örgütlerinin birbirlerine yakınlaşarak yakınsadığını iddia etmektedir. Ayrıca bu yakınlaşma noktasında; organize suç örgütünün, terör örgütü karakteri gösterebileceğini, ya da terör örgütünün organize suç örgütü karakteri gösterebileceğini öne sürmektedir (Makarenko, 2004, ss. 129–130). Şekil 1’de gösterildiği gibi, Makarenko’nun bu sürecinde dinamik yapıya sahip kabul edilen terör-organize suç süreç çizgisinin sağ ve sol kenarlarında yer almıştır ve aktörler ise teorik olarak merkeze doğru birbirine yakınsamaktadır.

Şekil-1. Suç-Terör Süreci (Makarenko, 2004, s. 130-40)

İttifaklar; yakınsamanın birinci aşamasıdır. İttifaklar, karmaşık uyabilen sistemlerin kaotik yapısıyla ilişkilidir. Çünkü her iki aktörün kendini var eden etmenler farklıdır. Aktörlerin bu etmenlerden dolayı sınırlılıkları ve yetenekleri vardır. Aktörlerin ittifakı benimsemeleri için çevreyle iletişim halinde olmaları ve çevrede değişen koşullara sınırlılıkları ve yetenekleri çerçevesinde kendilerini uyumlandırmaları gerekmektedir. Bu uyumlandırmanın nedeni de çevredeki fırsatlardan yararlanmak ve riskleri azaltmaktır. Çünkü varlıklarının devamı buna bağlıdır. Bu ittifaklar; tek seferlik, kısa veya uzun süreli olabilmektedir. Her iki aktörün birbiriyle ittifak kurmasının amacı; bekaları için uzmanlık gerektiren faaliyetlerde tecrübeli olandan eğitim desteği almak ya da birbirlerine operasyonel destek sağlamaktır. İttifaklar kurulurken aktörler birbirini tamamlama yoluna gitmektedirler. Başka bir deyişle; iki aktör de birbirinden farklı oldukları ve birbirine benzeştikleri noktaların farkındadır. Bunu açmak gerekirse; 1990’lı yıllara kadar iki aktör arasındaki metotların benzerliğine rağmen, kolluk bu iki aktörü

farklı ve birbirinden ayrı olarak değerlendirmiştir (Larsson, 2007, s. 163). Ayrımın nedeni; bu iki aktörün kendi davranışsal farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Bunlardan ilki; aktörlerin amaçlarıdır. Terör örgütlerinin siyasi veya ideolojik amaçları vardır. Fakat organize suç örgütlerinin amacı; genel olarak mevcut düzen içerisinde maddi kâr elde etmek veya mevcut düzenin temsilcileri üzerinde konumlarını güçlendirmektir. İkincisi ise aktörlerin, işledikleri suç sahiplenmesindeki farklılıktır. Terör örgütleri, organize suç örgütlerinin aksine, devletin ve toplumun ilgisini çekmek istemektedirler. Çünkü yaptıkları eylemler, onların propagandasıdır. Bu sebeple yaptıkları eylemleri üstlenme eğilimine sahiptirler. Fakat aynı durum, organize suç örgütleri için geçerli değildir. Çünkü organize suç örgütü, devletin dikkatini az çektiği ölçüde başarılıdır. Üçüncüsü ise; her iki aktörün uyguladıkları şiddet, şiddetin hedefi ve yarattığı psikolojik etkidir. Terör örgütleri için şiddet, propaganda aracıdır. Bu sebeple şiddetin hedefinde; kolluk, üst düzey devlet yetkilileri ve siyasilerin yanında, uygulanan şiddetin psikolojik etkisini artırmak için masum halk da vardır. Organize suç örgütleri ise, şiddeti genelde örgüt içi disiplini sağlamak, farklı suç örgütleri arasındaki çıkar çatışmaları, korkutma, yaralama ve öldürme amaçlı olarak kullanmaktadır. Bu tip örgütlerin kullanmış olduğu şiddet, genellikle suç dünyası, örgütün kendi üyeleri, tanık ve mağdurlarla sınırlı olduğundan, kullanılan şiddetin psikolojik etkisi, terörist örgütlerin uyguladığı şiddetin yarattığı psikolojik etkiden daha azdır (Baharçipek, 2010, s. 28; Gupta, Horgan ve Schmid, 2009, ss. 123–126; Stohl, 2008, ss. 60–61; Urhal, 2009, ss. 456–459). Bu ayrımlardan ötürü; bunların faaliyetlerinin önlemesi için yapılan emniyet ve asayiş planlarında iki aktör farklı konumlandırılmıştır. Fakat her iki aktör, benzer noktalara da sahiptir. Her iki örgütün de sahip olduğu bu özellikler şunlardır (Hesterman, 2009, s. 31):

- Her iki aktör de; esnek bir yapıya sahiptir. Böylece, aktörler dikkat çekmemek için taktik değiştirebilme ve yasal alanlarda faaliyet gösterebilme özelliği kazanmıştır.
- Her iki aktör âdemimerkeziyetçi yapı veya hücre yapılanmasına sahiptir. Bu özellik örgüte liderini veya lider kadrosunu kaybettiğinde, işlevini kaybetmeme özelliği kazandırmıştır.
- Her iki aktör; sahip oldukları ideolojik görüş veya benimsedikleri fikirlere dayalı olarak faaliyetlerde bulunmaktadır.
- Her iki aktör; teknolojiyi kendilerine eleman kazandırmak ve elemanları arasında güvenli iletişimi sağlamak amacıyla kullanmaktadır.
- Her iki aktör; kendi doğasında dinamik ve yayılmacıdır.

- Her iki aktörün bünyesinde olan elemanların ortak özelliği; sisteme karşı duyulan öfkedir.
- Her iki aktör, aşırı şiddet kullanma taraftarıdır. Bu şiddet, kanuna ve devletin kolluk güçlerine yönelik aşağılayıcı faaliyetleri ve insan hayatına veya onuruna yönelik saygısızlığı da içermektedir.
- Her iki aktöre de katılım kolaydır. Katılım için gerekli olan ve kullanılan insan iradesi, örgütten ayrılma aşamasında giriş aşamasına göre etkin değildir.

Aktörler kurdukları ittifaklarda yukarıda sayılan benzerliklerini kullanarak etkinliklerini artırma yoluna gitmişlerdir. Fakat bunun için uzlaşma sahip olmak zorundadırlar. Bu yüzden kurulan ittifaklar, genelde tabandan tepeye doğru ilerlemektedir. Tabandan kasıt, lider seviyesinde olmayan ufak işbirlikleridir. Örnek olarak; El-Kaide terör örgütü, bedeli karşılığında kendi militanlarını saklaması için organize suç örgütü olan Camorra'dan destek alması bu yönde değerlendirilmelidir (Forst, 2009, s. 31; Hesterman, 2009, s. 31). Bu Camorra'yı El-Kaide'nin destekçisi yapmamaktadır. Burada ittifak ihtiyaca göre ortaya çıkmıştır. İlişkinin boyutu, muhtemelen en alt düzeydedir. Başka bir deyişle Camorra ve El-Kaide liderler seviyesinde bu konuda anlaşmamıştır. Fakat bu benzer ya da farklı bir işbirliğinin iki aktör arasında uzun dönemde tepe yöneticileri arasında yapılmayacağı anlamına gelmemektedir. Böylelikle, tabanda başlayan ilişki, birbirlerine ne kadar uyumlu olduklarını sınama fırsatı sunmaktadır. İlişkinin uzunluğu, genelde aktörleri oluşturan bileşenler ve örgütlü suç evrenindeki eğilimle doğrudan orantılıdır. Çünkü hem aktör hem çevrede hiçbir şey homojen yapıda değildir. Dolayısıyla, ilişkinin uzunluğunu, ittifakın örgüt içerisindeki bileşenlerinin nasıl bir tepki vereceği, bunun kurulacak olan ittifak üzerindeki etkisi ve içinde bulunulan evrenin tepkisi belirlemektedir.

Operasyonel Taktikler; iki aktörün ittifak etmesi sonucunda birbirlerinden öğrendikleri taktikleri, kendi faaliyetlerinde uygulamaya başlamalarıdır. Bu, sürecin ikinci aşamasıdır. Bu durum, birlikte evrim kavramıyla açıklanabilmektedir. Birlikte evrim, iki aktörü oluşturan bütün bileşenlerin ister çevre, ister ittifak veya bunları oluşturan alt bileşenler olsun hepsinin birbirlerini etkileyerek değiştiklerini ve bir şeye evrildiklerini söylemektedir (Baum ve Jitendra, 1994, s. 380; Porter, 2006, ss. 480–482). Dolayısıyla iki aktör birbirinden öğrenmeye başlayarak ve faaliyetleri esnasında öğrendiklerini tekrar ederek, örgütlerince bunun benimsenmesinin önünü açmaktadır. Bu aşamada suç örgütlerinin terör taktiklerini kullanmasındaki genel amaç, işleyen kanuni prosedürü etkilemeye yönelikken; terör örgütlerinin organize suç taktiklerini kullanmasındaki amaç, devletin dikkatini kendilerine ve faaliyetlerine çekmemektir.

Motivasyonel Yakınsama; suç-terör sürecinde varılan en son noktayı göstermektedir. Birlikte evrimin sonuçlandığı ve iki aktörün de birbirinin düşüncesini ve kültürünü içselleştirerek başkalaştığı yerdir. Bu noktada bazı terör ve organize suç örgütleri, aynı anda hem terör, hem de organize suç karakterini açıkça ortaya koyabilmektedir. Organize suç örgütleri siyasal amaç ve terör örgütleri gelir elde etmek için suç işlemekte ve bunlar her iki aktörün yapısında bir olumsuzluk oluşturmamaktadır. Tam aksine aktörlerin bileşenlerince kabul görmektedir. Örneğin; günümüzde Meksika'daki bir uyuşturucu karteli, terörist yöntem olarak bilinen bombalı araç metodunu kullanıp şiddetini kolluk kuvvetlerine yöneltirken (Harwood, 2010), terör örgütleri de organize suç faaliyetinden para kazanmaktadırlar (JGK, 2019, ss. 23–29). Fakat literatüre göre, aktörlerden en fazla etkileneni, terör örgütleri olmuştur. Çünkü organize suç örgütünün terörist yöntemler kullanması, devletin yetkili makamları tarafından organize suç örgütünün, terör örgütü olarak tanımlanmasını sağlamamaktadır. Devlete göre; terörist yöntemler kullanan organize suç örgütünün amacı, işleyen kanuni prosedürü engellemektir (Stohl, 2008, s. 62). Başka bir deyişle, organize suç örgütünün amacı; siyasi değil, maddi bir kazanç sağlamaktır. Fakat terör örgütleri için aynı şey düşünülmemektedir. Motivasyonel yakınlıkta organize suç örgütünün ne kadar terör örgütü olduğu ve terör örgütünün ne kadar organize suç örgütü olduğunun tespiti aktörlerin bugünü, geçmişiyle ilintili olduğundan imkansızdır. Ayrıca her iki aktörün süreç sonrasındaki durumlarına dönüş yapmaları olanaksızdır. Bu da sürecin geri dönüşsüz eylemlerden oluştuğunun kanıtıdır.

Kara Delik Sendromu; Makarenko'ya göre, suç-terör sürecini hızlandıran çevre olarak tanımlanmıştır. Eleştirel realizmin gerçekliğinde kara delik sendromu, sahip olunan önceki deneyimler, reel durumun yarattığı eğilimler, halin şartları ve önceki deneyimler ile reelin yarattığı şartların ortamdaki diğer bileşenlerin süzgecinden geçmesi sonucunda oluşan yargıyı temsil eden fiili durumdur. Bu anlayışta çevre de karmaşık uyabilen sistemdir. Makarenko Suç-Terör Süreci'ni yapılandırırken örgütlü suç evrenine ait iki farklı aktörü bir araya getiren çevredeki değişkenleri Berlin Duvarı'nın yıkılması sonrası bu tür örgütlerin arkasındaki devlet desteğinin azalması ve küreselleşmenin katalizör etkisi olarak belirlemiştir (Makarenko, 2005, ss. 174-176). Bunu da çalışması özelinde benzeşmeye yol açan bir fırsat penceresi olarak görmüştür. Çünkü çevrenin etkisi örgütlü suç evreninin iki farklı aktörünün birbirleriyle ilişkisinin artmasına ve farklılaşmasına, hatta bunların kabuk değiştirmesine neden olduğuna dair literatürde ortak kanı vardır (Rollins, Wyler ve Rosen, 2010, ss. 1–5; Roth, 2010, s. 45; Roth ve Sever, 2007, s. 901; Stohl, 2008, s. 60; Wang, 2010, s. 11).

Bu evre irdelendiğinde; karadelik sendromu, aktör davranışları üzerindeki değişime ilişkin ipuçları doğasında barındırmaktadır. Bu ipuçlardan ilki; aktörler, bu ortamda hem birbirinin rakibi hem de müttefikidir. İkincisi; aktörler arası ilişkinin kabulü ve içselleştirilmesi için geri bildirim kaçınılmazdır. Bunun sonunda aktörler ve çevre çıktıkları kendilerine girdi kabul ederek ve varlıklarının devamı için kendilerini birbirlerine göre değiştirmektedirler. Dolayısıyla bu durum, hem aktörleri hem de çevreyi karmaşık uyabilen sistem yapmaktadır. Makarenko da bu gerçekliği örtük olarak kabul ederek eleştirel realizm çerçevesinde aktörleri terör suç sürecine yerleştirerek literatüre katkı yapmıştır.

Suç-Terör Sürecinde aktörlerin geldiği noktayı Hegel'in dile getirdiği aşkınlık olarak görmek de mümkündür. Bu aşkınlığın sebebi sürecin doğası gereği bünyesinde hem dönüşümcü hem de faydalanmacı (exploitation) bir değişimi barındırmasıdır. Süreç, dönüşümcüdür. Çünkü aktörler, hemen her şeyi baştan aşağıya yeniden tasarlamaktadır. Temel algı ve normlar değiştirilmektedir. Bu sebepten dolayı; değişim genelde deneme yanılma yoluyla gerçekleşmektedir. Bu yüzden organizasyona dahil olanlar sahip olduklarını, kendilerine yol gösteren alt sistemlerini, inançlarını tekrar düzenlemek zorundadır. Bunun için aktörün bünyesindeki bileşenlerin güçlü yanlarını bulup ortaya çıkarmak gerekmektedir. Böylelikle; içselleştirme kolaylaşacaktır. Çünkü güçlü yanlara odaklanmak içselleştirmeyi kolaylaştıran faydalanmacı bir harekettir. Faydaların öne çıkarılması aktör bünyesinde olası olumsuzlukları azaltmaktadır. Örneğin sürecin ittifak aşamasında aktörler birbirini seçerken ittifak ettiği aktörün kendi eksikliği giderecek özelliği olmasına dikkat etmektedir. Bunun için aktörlerin yeni bir açıdan bakma ve sorgulama yeteneğine sahip olması yeterdir. Süreç sonunda yani motivasyonel yakınlaşmada aktör bir başka evreye geçerken mevcut varlığını anlık yitirmekte ve oluştuğu yeni evrede kendi geçmişinden parçalar taşıyarak aşkınlasmaktadır. Bu yüzden örgütlü suçla mücadele edenler, indirgemeci bakış açısı çerçevesinde örgütlü suçun geçmişinden getirdiği parçalara bakarak onun değiştiğini kabul ederken dönüştüğünü daha geç anlamaktadırlar. Bu durum güvenlik alanında bir boşluk oluşturmaktadır. Örneğin Fettuhlahçı Terör Örgütünün (FETÖ) ülkenin dini istismar eden örgütlerle mücadele kapsamında uygulanan politikalardan kendini farklı konumlandırarak sıyrılmıştır. FETÖ'nün farklı konumlandırılmayla siyasal ve sosyal zeminde kendine yer bulması sebebiyle karar alıcılar, örgütün değiştiğini varsayarak onları dini istismar eden diğer örgütlerden farklı değerlendirmişlerdir. Bu durum benzeri örgütlerle mücadelede bir güvenlik boşluğu oluşturmuştur. Fakat FETÖ'nün amacı için dönüştüğü 15 Temmuz 2016 günü hain kalkışmayla anlaşılmıştır. İşte bu ve benzer güvenlik boşluklarını gidermek amacıyla çalışma, güvenlik evrenindeki aktörlerin işbirliği sürecini Türkiye özelinde açıklamaya çalışmıştır.

2. KOLLUK YAKINSAMASI

2.1. Türkiye'deki Kolluk Teşkilatlanmasının Benzerlikleri ve Sınırlılıkları

Türkiye'de kolluk teşkilatlarının görev ve yetkileri incelendiğinde temel amaçları can, mülk ve hayat kalitesinin güvenliğini sağlamaktır. Sürücü (2019, s.145) çalışmasında söz konusu teşkilatların tarihçesindeki gelişimi ve mevcut kanunlardaki düzenlemeleri inceleyerek aşağıdaki Tablo-1'i oluşturmuştur.² Sürücü (2019, s. 145)'nin tablosunda 2803 Sayılı Kanun'un 10. Maddesinde yer alan görev sahalarının belirlenmesinde belediye sınırları içerisinde hem EGM'nin hem JGK'nın görevlendirilebileceğine yönelik hüküm Türkiye'de bir istisna teşkil ettiğinden Tablo-1'de yer almasa da, bu kanun maddesinin takip eden bölümde belirtildiği gibi "Kolluk Yakınsama Süreci"nin yasal altyapısını teşkil edebileceği değerlendirilmektedir.

Tablo-1. Jandarma ve Emniyet Arasındaki Ortak Noktalar (Sürücü, 2019, s. 145)

TEŞKİLATLAR ^a	KÖKEN ^a	KANUNİ-TEMEL ^a	BENZERLİK ^a	GÖREV-ALANI ^a	GÖREVLERİ ^a		
					Mülki ^a	Adli ^a	Askeri ^a
JANDARMA ^a	Ordu ^a	Fransa ^a	Var ^a	Belediye- sınırları- dışı ^a	Var ^a	Var ^a	Seferberlik- ve- savaş- halinde- Gnkur.B şklığı- talep- etmesi- halinde- ^a
EMNİYET ^a				Belediye-sınırları ^a			

Tablo-1'e indirgemeci bir bakış açısıyla bakıldığında, aynı görevlere sahip iki farklı kolluk kuvveti göze çarpmaktadır. Bu bakış açısında kolluk kuvvetleri birbirinin ikamesi olarak görülmektedir. Bunun nedeni de kolluk kuvvetlerini

² Tabloda EGM'nin doğrudan askeri görevi bulunmamasına rağmen 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanununun 12. Maddesi gereği dolaylı olarak görev verilebilmektedir. Söz konusu madde, EGM personelinin Genelkurmay emrine girmesinin yasal dayanağını teşkil etmektedir. 12. Madde *Seferberlik ilanı ile birlikte (...) (1) seferberlik ilan edilen bölgelerde Cumhurbaşkanınca görevlendirilen komutanlar, kendi sorumluluk bölgelerinde Cumhurbaşkanınca belirlenen yetkileri kullanır. (1) Bu komutanlar, genel güvenlik, asayiş ve kamu düzeninin sağlanması ve devam ettirilmesi, hava ve deniz limanları ile hudutların kontrolü, yıkıcı faaliyetlerin önlenmesi ajanların ve kaçakların aranıp bulunması için lüzumu tedbirlerin tespitiyle bu faaliyetlerin icrasında mülki makamlar ile işbirliği yapar ve gerektiğinde kolluk kuvvetlerini emrine alır.*

karmaşık uyabilen sistem olarak görülmemesidir. Hatta bu bakış açısı paralelinde ülkenin birden fazla kolluk kuvvetinin nedenleri sorgulanmadan çoklu kolluk yapısı, başlangıçta kontrol ve koordinasyon, hesap verilebilirlik ve emir komuta gibi çeşitli problem sahalarının nedeni olarak görülmüştür. Konuyla ilgili olarak MEHTAP, KAYA ve DPT tarafından hazırlanan planlarda konu üzerinde buldukları çeşitli saptamalar bu yargıyı doğrulamaktadır. Raporlar incelendiğinde:

- MEHTAP Raporunda, jandarmanın zamanındaki ikili işlevsel yapısına çeşitli maddelerde atıfta bulunarak, ortaya çıkan karmaşık duruma binaen “...amaç ile kurulmuş olan ve aynı görevleri yerine getiren, ortak birçok birim, araç, bina, tesis vs.ye sahip bulunan polis ve jandarma teşkilatının birleştirilmesi gerektiği tezini ortaya çıkarmaktadır (TODAİE, 1966, s. 140).” cümlesiyle iki teşkilatın birleştirilmesi ortaya atılmıştır.
- KAYA raporundaki çeşitli maddelerde ise; jandarmanın ikili işlevsel yapısından kaynaklanan sivil otorite ve gözetimindeki eksikliklere vurgu yapılmıştır. Bu durumun iç güvenlik yönetiminde görevli teşkilatlar arasındaki işbirliğine yönelik olumsuz bir durum yarattığı üzerinde durulmuştur (TODAİE, 1991).
- DPT tarafından hazırlanmış olan kalkınma planlarında iç güvenlik yönetiminden sorumlu İçişleri Bakanlığı'nın JGK ve EGM ile koordineli çalışacak bir yapıya kavuşturulmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Özellikle Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında hazırlanan “Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik” raporunda

“İç güvenlik ve asayişten sorumlu olan Emniyet Genel Müdürlüğünün ve Jandarma Genel Komutanlığının ortaya çıkardığı gereksiz ikileme son vermek, koordinasyonsuzluğu ve harcamaları önlemek ve hizmete etkinlik kazandırmak için, Jandarma Genel Komutanlığının silahlı kuvvetlerle ilişkisi kesilerek iki güvenlik kuvvetinin birleştirilmesi yolu araştırılmalıdır. Sınır, kıyı ve kara sularının güvenliğini sağlama görevleri yurdun savunma hizmeti içinde olduğundan bu görev orduya devredilmeli ve böylece jandarma amirlerinden dileyenler orduya, dileyenlerin de yeni sivil zabıta teşkilatına geçmeleri sağlanmalıdır (DPT, 2001, s. 19)” denilerek MEHTAP raporundaki gibi JGK'nın silahlı kuvvetlerle ilişkisinin kesilmesi ve her iki teşkilatın birleştirilmesinin yollarının aranması tavsiye edilmiştir.

Tablo-1'in indirgemeci yorumunun sonucu olarak ortaya konan problem sahaları, iki teşkilattan birinin lağvına yönelik gayretlere de zemin hazırlamıştır.

Fakat Türkiye özelinde teşkilatların birinin lağv edilerek birleştirilmesinin kültürel ve işlevsel olmak üzere iki yönden irdelenmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki, kolluk kuvvetlerinin ait oldukları ülkenin özgün koşullarından bağımsız ele alınamayacağı gerçeğidir. Sosyolojik olarak her toplumun kendine özgü ağırlık noktaları vardır. Bu noktalar oluşturulurken kullanılan malzeme yani ağırlık noktasını oluşturan temeller toplumlara göre değişiklik göstermektedir (Mardin, 2017, s. 35). Türk Polis ve Jandarma Teşkilatları da Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerindeki Fransız İhtilali nedeniyle imparatorluk topraklarındaki merkez-çevre kopukluğunun yönetilememesi sonucunda baskıcı ve merkezi bir ihtiyaca cevaben, zamanın merkezi devlet yapısını güçlendirmeye çalışan Fransa'nın uygulamalarından örnek alınarak kurulmuştur. Dolayısıyla; bugünkü bürokrasi anlayışının, bürokratik düzendeki dengenin ve onun bir parçası olan kolluk yapılanmasının kuruluş amaçlarının temeli de buna dayanmaktadır (Levy, 2009, ss. 151–152; Özbek, 2008, s. 62). Bunun sonucunda; Türkiye'de iç güvenlik bürokrasisinde bir kurumun denklemden çıkarılması sonucunda kuruluş amacı “kontrol” olan bir diğer kurum, lağıvıdan sonra boşluğun yerini doldurmak isteyeceğinden muhtemelen güç birikim riski ortaya çıkacaktır. Çünkü yukarıda bahseldiği üzere indirgemeci anlayış iki kurum arasında bir fark görmemekte; bunları, birbirinin ikamesi olarak algılamaktadır. Bu durumda tek kalan kolluk kuvveti, oluşturulma safhasında toplumun mükemmel düzenini sağlama amacı taşıdığından, bütün bürokrasi genelinde kurgulanan dengenin bozulma ihtimalinin artacağı değerlendirilmektedir.

İkincisi de genelde kolluk kuvvetlerinin görevi, liberal toplum kuralları çerçevesinde ticaret ve mülkiyet hakkını korumak ve sağlıklı işletilmesine engel olan suçları belirlemek ve önlemek olsa da (Ergut, 2009, s. 57; Neocleous, 2014, ss. 97–102), jandarma ve polis teşkilatlarının kurulma nedenleri birbirinden ayrılmaktadır. Polis teşkilatı, literatüre bakıldığında şehrin sınırları belli olduktan sonra şehrin içerisinde oluşacak olan asayiş ve güvenliği bozucu etmenleri engellemek maksadıyla kurulmuştur. Şehrin sınırlarının olması, şehrin içini dışına göre daha düzenli yapmaktadır. Bir bakıma şehrin kendisi, dışına göre düzen adacağı gibi değerlendirilmesi hatalı bir çıkarım değildir. Polis de o düzen adacağını korumak amacıyla oluşturulmuş bir kurumdur. Jandarma teşkilatı gibi birimler ise, şehir dışında kırsal alanda, daha çok şehre göre göre düzensizliğin hâkim olduğu yerlerde, düzensizliğin yönetilmesi veya bir düzen kurulması için gerekli şartların oluşturulabilmesi amacıyla kurulmuştur. Başka bir deyişle, polis düzenin içinde suçun düzeni bozmasına engel olmak için jandarma, görece suçun kolay işlenebildiği yerde düzeni tesis etmek için oluşturulmuştur.

Tablo-1'e eleştirel realizm açısından bakıldığında; kolluk kuvvetleri, karmaşık uyabilen sistemlerdir. Bu görüşe göre kolluk algı izlenim ve duyumlara göre benzer işler yapsa da kolluk kuvvetlerinin sahip olduğu önceki deneyimler, kanunlarla belirlenmiş kuruluş amaçları ve bunun oluşturduğu eğilimler, her ikisinin kendi kurumsal kültürleri ve önceki deneyimler ile reelin yarattığı şartların kendi kültürleriyle harmanlanması sonucu olaylara farklı yaklaşımları her iki kurumun kendi yeteneklerini ve sınırlılıklarını oluşturmuştur. Örneğin; bunlardan en göze çarpanı her iki kurumun kuruluş amaçları ve amaçlarına uygun olarak tarih boyunca kullanılmasıdır (Emsley, 1999, ss. 2-3; Luc, 2009, s. 21). Bu, iki kurumun benzer görevleri ifa etmesine rağmen kültürlerinin farklı yetenek ve sınırlılıklara sahip olması demektir. Turgut (2014, ss. 43-45) da çalışmasında jandarma teşkilatının gerekliliğini öne çıkarırken farklı yetenek ve kültürlerin zenginliğine ve değişen şartlar altında devlete esneklik kazandıracağını vurgulamıştır.

2.2. Kolluk Yakınsama Süreci

Güvenlik ortamının giderek karmaşık hale geldiği noktada kolluk açısından, üç çözüm göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki, iki kurumun lağvı ve yerlerine yeni bir kolluk teşkilatının kurulmasıdır. İkincisi de kolluk kuvvetlerinden birinin lağvı sonrasında lağv edilenin diğerine katılmasıdır. Her iki fikir de indirgemeci bir yargının sonucu olduğundan çalışmanın özünü çatışmaktadır. Çünkü çalışma, çoklu kolluk yapılanmasının gücünü, sinerjiye dayandırmaktadır. Başka bir deyişle kolluk kuvvetlerinin gücü, kendisini oluşturan birimlerin toplam kuvvetinden fazladır. Ayrıca çalışma tekli kolluk yapılanması teşkilini karmaşıklaşan güvenlik ortamında yetersiz kaldığını da iddia etmektedir. Hatta Fukuyama şehir dışı gibi değerlendirilebilecek yerlerde yani düzensizliğin hâkim olduğu alanlarda yürütülecek projelerde jandarma benzeri kuvvetlere olan ihtiyacı belirtirken jandarmanın sahip olduğu bu yetenekleri örtük olarak kabul etmektedir (Fukuyama, 2008, ss. 355-359). Üçüncüsü de indirgemeci bakış açısı sebebiyle kolluk teşkilatları birini ya da tamamının lağvı yerine, kolluk teşkilatlarının sahip olduğu bilgi ve birikimden her bir kolluk teşkilatının kendi kimliğinin korunması yoluyla bir işbirliğini gerekli kılmaktadır. Bu sayede kolluk kuvvetlerinin elde edeceği değerlendirilen kazanımlar aşağıya çıkarılmıştır.

- Her iki kolluk, kendi güçlü yanlarını sergileme fırsatına sahip olacaktır. Böylelikle iki teşkilatın farklılığı ortaya çıkarılarak ikisinin de gerekliliği anlaşılacaktır.
- Kolluk teşkilatlarının oluşturdukları sinerjiyle ortaya çıkan ortak aklın sonucunda suçun çözümü veya etkisinin azaltılması kolaylaşacaktır.

- Yapılan iş, her iki teşkilatın farklı örgüt kültürleri nedeniyle belli düzeyde kontrol ve koordinasyon gerektirdiğinden teşkilatların kendi işleri arasında öncelik kazanacaktır.
- Bu işbirliği içerisinde görev alan personel, farklı örgüt kültürleriyle beraber çalışması sonucunda elde ettiği deneyimleri kendine uyarlayarak kendisini yetiştirmek için bir fırsat elde edecek ve bu personelin problem çözme yeteneğini de olumlu yönde etkileyecektir.
- İşbirliği içerisindeki teşkilatlar, yeni tecrübeler kazanacağı gibi toplum önündeki var olma gerekçelerini kuvvetlendireceklerdir.

Yukarıdaki maddelere bakıldığında kolluk kuvvetlerinin ve personelinin elde edeceği kazanımlarla, suçların değişen karakteri karşısında devletin bekasını koruyabilme fırsatı elde edeceği değerlendirilmektedir. Fakat bu noktada kolluk kuvvetleri arasındaki işbirliğinin işbölümü mü yoksa eklemleme mi olacağı konusu öne çıkmaktadır. İndirgemeci açıdan işbirliğine bakanlar açısından, oluşturulacak işbölümünü sosyolojik açıdan işbölümü değil bir eklemleme olarak görme ihtimali vardır. Durkheim (2014, s. 89)'e göre, eklemleme, birleşme iki imgenin benzerliğinden doğarsa olmaktadır. Fakat polis ve jandarma her ne kadar aynı görevi icra ediyor gibi gözükse de yani imgeler arasında bir benzerlik söz konusuysa da, temelde işlevsel ve kültürel farklar nedeniyle her ikisi birbirinden farklıdır. Dolayısıyla; oluşturulacak işbirliğinde eklemleme yerine işbölümüne gidecekleri değerlendirilmektedir. Buradaki işbölümünde en dikkati çeken nokta, bileşenlerin dayanışma içine sokulmasıdır. O zaman akla “Türkiye’deki mevcut kolluk örgütlenmesi böyle bir yapılanma için uygun mudur?” sorusu gelmektedir. Bu çalışmanın soruya vereceği cevap “Evet”tir. Cevabın nedenlerinden biri, Jandarma ve Emniyet teşkilatlarının benzerliklerini ortaya koyan Tablo 1 ile açıklanabilir. Söz konusu tablo, tekli kolluk yapısına geçilmesi için indirgemeci bakış açısından bir neden verse de eleştirel realizm açısından bakıldığında da, iki kurumun benzer noktalara sahip olması nedeniyle birbirleriyle mevcut yapıları içerisinde kolaylıkla işbirliğine girebileceğine de göstermektedir. İkincisi de 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 10. maddesinin buna yasal dayanak oluşturmasıdır. Çalışma da bu minvalde söz konusu işbirliğini, Makarenko'nun suç-terör sürecinin söküme uğratarak kolluk teşkilatlarına uyarlanabileceğini göstermek gayretindedir. Bu kapsamda dinamik yapıya sahip iki aktör, çizginin sağ ve sol kenarlarında konumlandırılmıştır; aktörler ise, teorik olarak merkeze doğru birbirine yakınlaşarak yakınsamaktadır.

Söz konusu sürecin birinci aşaması, iki aktör arasında ittifak kurulmasıdır. İttifakın amacı, çevredeki fırsatlardan yararlanmak ve riskleri yumuşatmaktır.

Çünkü varlıklarının devamı buna bağlıdır. Bu ittifaklar tek seferlik, kısa süreli veya uzun süreli olmaktadır. Kurulan ittifaklar, ilk başta kendi kendini örgütlenme şeklinde ortaya çıkmaktadır. PKK'nın sözde kırsala dayalı savaş konseptine karşı geliştirilen TSK-JGK-EGM birliklerinin ortak operasyonları buna örnektir. Dandeker (2017, ss. 405–406), bu tür yapılanmalara “rıza dayalı koalisyonlar” demektedir. Başlangıçta kurulan ittifaklar, kişisel gayretlere dayansa da ilerleyen dönemlerde kurumsallaşması ihtimal dâhilindedir. İttifakların kurumsallaşması, aktörlerin birbirlerini tamamlayan/tamamlama kabiliyetlerine, sahip oldukları kültürlerin yakınlığına, belirledikleri nihai hedeflerin uyumluluğuna ve içinde buldukları eko-sistemdeki paylaştıkları risk seviyelerine bağlıdır (Brouthers, Lance ve J. Wilkinson, 1995, s. 18). Ayrıca başlarda indirgemeci bakışın gereği olarak her aktör, kendi kurumları içerisinde karşılaşılan problemlere yönelik benzer teşkilatlanmaya gitmeleri, ittifak anında aktörlerin anlaşmasını kolaylaştırmıştır. Bunun da ilerideki muhtemel kurumsallaşmaya olumlu yansıtacağı değerlendirilmektedir. Örneğin; her bir aktörün teşkilat yapısında terör ve kaçakçılıkla ilgili bir birimi vardır. Bunların varlığı, ittifakın seviyesinin; eğitim ve bilgi paylaşımından, ortak operasyona kadar geniş bir yelpazede olmasına yardım edeceği değerlendirilmektedir.

Sürecin ikinci aşaması, her iki aktörün kendine has taktik ve tekniklerinin, kurulan ittifaklar sonrasında diğer aktör tarafından kendi faaliyetlerinde uygulanmasıdır. Bu aşama, aktörlerin birlikte evrilerek, kendi içlerinde değişmeye başladığı andır. Başka bir deyişle; her aktör, suçla mücadele ederken, kurumsal bekaları gereği daha önce ittifak sırasında öğrendiği taktik ve teknikleri kendi bünyesine girdi olarak kabul etmektedir. Böylelikle; operasyona yönelik taktiklerin içselleştirilmesi muhtemelen aktörde kültür değişimini başlatacaktır. Bu süreç devam ettirildiği takdirde; aktörler, sadece personelin birbirlerini anlayabilecekleri ortak dile sahip olmayacaklar aynı zamanda Makarenko'nun motivasyonel yakınlaşmasında olduğu gibi kendi sınırlılıklarının ötesine geçerek zihinsel anlamda kültürlerini dönüştüreceklerdir. Başka bir deyişle kolluk yakınsaması olacaktır. Bunu açmak gerekirse; bu sürecin devamında aktörler, bağımsız fakat birbirlerine bağlı iki değişken halini alacaklardır. İşte bu nokta; her iki aktörün kalıcı iş birliği altında çalışmaya hazır ve yetkin olduğu son noktadır.

Kara delik sendromu, kolluk kuvvetlerinin birbirine yakınlaşmasını hızlandıran ortamı anlatmak için kullanılmaktadır. Bu kapsamda işbirliği Türkiye özelinde hızlandıran sebep güvenlik ortamının karmaşıklaşmasına yol açan değişkenlerin birbirleriyle etkileşimi, küreselleşme, nüfus artışı ve göçle beraber düzensiz şehirleşmeye yol açmıştır. Bunun sonucunda düşük sosyo-ekonomik statü, etnik

heterojenlik ve parçalanmış aileler yaygınlaşmış; yerel düzeyde zayıf arkadaşlık bağları oluşmuş ve yeterince gözetlenemeyen ergen gruplar artmıştır. Bu durum suçun karmaşıklaşmasını ve geçişkenliğini hızlandırmıştır. Kolluk kuvvetlerine ait sorumluluk alanlarının kalın çizilmesi ve aktörlerin bunu içselleştirerek indirgemeci anlayışla görev alanı dışında kalanları kendine ait görmemesi bir güvenlik boşluğu oluşturmuş ve bu boşluk örgütlü suçun aktörlerince istismar edilmiştir. Dolayısıyla kolluk kuvvetinin aktörleri kendi sorumluluk alanlarında zorlanmışlardır. Örneğin; EGM'nin raporu incelendiğinde, asayiş olaylarında %14, organize suç örgütleriyle ilişkili faaliyetlerden biri olan kaçakçılıkla mücadelede operasyon sayısında ise %42 oranında artış olduğu görülmektedir. (EGM, 2017, ss. 16–20). Benzer bir durum jandarma sorumluluk sahası için de geçerlidir. JGK raporu incelendiğinde; asayiş olaylarında %13, uyuşturucu madde kaçakçılığı olaylarında %39, akaryakıt kaçakçılığı olay sayılarında %58 ve organize suç olaylarında %60'lık artışlar mevcuttur (JGK, 2017, ss. 17–40). Suç artışlarında farklı faktörlerin etkisi olsa bile aktörlerin yetersiz kalması da faktörlerden biridir.

Güvenlik boşluğu kavramının bu aşamada irdelenmesi çalışmanın anlaşılması bakımından önemlidir. Bu boşluğun önceden öngörülememesi ya da dikkate alınmamasının temeli, mekanik neden-sonuç ilişkisinden doğan hatalı çıkarımdır. Bu çıkarım, şehirleşmeyle beraber kırsalın da şehir kültürüne evrileceğine ve kırsalın şehrin kendi düzeni içinde yer bulacağına dayanmaktadır. Bunun sonucunda, polis teşkilatı kurumsal ve kentsel bir olgu olarak öne çıkmış ve kolluk kuvvetleri polis teşkilatına indirgenmiştir (Özbek, 2009, s. 6). Başka bir deyişle; literatürde polis merkezli tekli işlevsel yapı fikri öne çıkarılmıştır (Göktepe, 2008, s. 42; Yılmaz, 2011). Özellikle kolluk kuvvetlerine ilişkin bilimsel dil ve anlatıda referansların Anglo-sakson ağırlıklı olması nedeniyle, jandarmanın şehirleşen toplumlarda artık önemini yitirebileceği fikrinin yanında MEHTAP, KAYA ve DPT tarafından hazırlanmış Kalkınma Planları da bu görüşü olumlamıştır. Fakat bugün için tekli işlevsel yapıyı savunanların öne sürdükleri nedenler ortadan kalkmıştır. Çünkü 15 Temmuz 2016 sonrasında yapılan 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile jandarma teşkilatının sadece tanımındaki “askeri kolluk” ibaresi değişmemiş; aynı zamanda Genelkurmay Başkanlığı ile olan bağı tamamen kesilmiştir. Jandarmayla ilgili değişikliklerle iç güvenlikte emir komuta birliğinin yanında iç güvenlikle direkt sorumlu teşkilatlar, bir bakanlık altında toplanarak koordinasyon sorunu da çözülmüştür.

Şekil-2. Kolluk Yakınsama Süreci

Karadelik sendromu, değişikliğın ve belirsizliğin devamlı olduğu bir yerdir. Bu noktanın olumlu tarafı, aktörler açısından içinde yaratıcı keşifler için değişim ihtiyacını barındırmasıdır (Zohar, 2018, s. 19). İşte ortaya çıkan bu değişim ihtiyacı, normal zamanlarda öngörülemezdir. Zaten Burns (2004: 440) de söz konusu değişim ihtiyacının kriz durumlarında belirgin hale geldiğini söyleyerek bunu teyit etmektedir. Çünkü anomaliler, uyumsuzluklar bilimde her zaman boldur. Ama olağan dönemlerde hakim paradigma, hazır bir reçete sunduğundan ondan vazgeçilmesi zordur (Lakatos, 2017, s. 222). Bu reçete zamanla dogmalaşmakta ve hakim paradigma çevrenin karmaşıklığı ve kuramdaki değişkenlerin birbirleriyle artan bağımlılığı sonucunda, bunalıma sürüklenerek kendi sonunu getirmektedir (Feyerabend, 2017, ss. 252–253). Başka bir deyişle, kontrol altına alınamayan değişkenlerin birbirlerini etkilemesi sonucunda meydana gelen değişimler, hakim düşünceyi bunalıma sokarak, devletin bekası ve vatandaşın beklentileri arasındaki dengeyi bozmaktadır. Bunun yarattığı gerilim de değişimi daima tetiklemektedir. Başka bir deyişle; çevre kendini her daim yenilemekte ve kolluk kuvvetleri için örgütlü suçlarla mücadelede etkileşimli ileriye dönük bir hareketi zorunlu kılmaktadır. Bu yollardan biri de çalışmanın özünü oluşturan jandarma ve polis teşkilatlarının işbirliği içerisinde çalışmasıdır. Bu işbirliğinin güvenlik boşluğunda Kolluk Yakınsama Süreci çerçevesinde ilerlemesi muhtemeldir (Şekil-2). Bu sayede kolluk kuvvetlerinin risk/tehditlere bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşarak çözüm üretmeye çalışma şansı olabileceği değerlendirilmektedir. Fakat tüm bunlara rağmen indirgemeci bakış açısını savunanlar, özellikle hızlı şehirleşmeden

kaynaklı heterojenliğin farkındadırlar ve bu durumun bir tehdit oluşturduğu bilinmektedir (Sampaio, 2018). Burada tehdit, heterojenliğin şehir hayatı içerisinde merkez-çevre kopukluğuna yani güvenlik boşluğuna yol açmasıdır. Bununla mücadele için indirgemeci bakış açısını savunanlar, polisin askerleşmesi kavramını öne çıkarmaktadır. Bu kavram, ABD Başkanı Roosevelt'in bilinçli olarak savaş erki fikrini polis erki kavrayışının üzerine inşa etmesine dayanmaktadır. Bir bakıma kendisi polis memurlarını “savaş meydanındaki askerler” olarak ve polis erkinin amacını “suça karşı bitip tükenmeyen bir savaş durumu” olarak tanımlamıştır (Neocleous, 2014, ss. 273–274). Söz konusu kavram, sonuçları açısından uluslararası literatürde tartışılmaktadır. Hatta Hobsbawm (2008, s. 141), polisin teröristlerle karşılaşmasının polisin askerleşmesini cesaretlendirdiğini fakat öldürmek için ateş edilmesinin de masum ve kaçınılmaz kurbanlar ortaya çıkaracağını iddia etmektedir. Çünkü polisin kuruluş amacı, temelde sınırları belli olan şehri korumaktır. Burada belirsizlik ihmal edilebilecek seviyededir. Fakat askeri kavramı, doğası gereği belirsizlikle mücadeleyi ön plana çıkarmaktadır. Polisin geçmişte edindiği bilgilerde bu husus yer almamaktadır. Dolayısıyla; bilinmeyen ve yeni bir özellik kazanıldığında bir örgütün ona alışması ve içselleşmesi zaman alacaktır. Bu arada geçecek zaman zarfında bunun topluma yansması ise polisin gereğinden fazla şiddet kullanması olmuştur (Bates, 2017). Örneğin; 2014 yılında ABD’de Michael Brown isimli bir gencin öldürülmesi sonucu çıkan olaylarda, polisin ağır askeri nitelikli silahları sivil halka karşı kullanması sonucunda, Bill Clinton döneminde kolluk kuvvetlerine askeri nitelikte silahları elde edebilme imkânı tanıyan yasa tekrar düzenlenmiştir. Yasa düzenlendikten sonra kolluk kuvvetlerinin paletli zırhlı araçlar, süngü, bomba atar, elli kalibreden büyük silahlar ve mühimmatları elde etmesi yasaklanmıştır (Delehanty, Mewhirter, Welch ve Wilks, 2017, ss. 1–2). Söz konusu yasanın çıkarılma maksadı, uyuşturucu kartelleriyle mücadelede kolluk teşkilatlarına destek verilmesi (Radil, Dezzani ve McAden, 2016, s. 2) olsa da; orta ve uzun vadede istenmeyen sonuçları ortaya çıkmıştır.

SONUÇ

Terör-suç örgütlerine kanun koyucunun indirgemeci bakış açısıyla bakması kolluk kuvvetleri üzerinde, üç farklı davranışa yol açmaktadır. Bunlardan ilki, terör-organize suç karmaşık uyabilen bir sistem olduğundan sahip olunan eski mevcudiyetini değişmiş olanda da barındırmaktadır. Fakat kolluk kuvvetleri ya da yasa koyucu bunları karmaşık uyabilen bir sistem olarak görmediğinden, onlardaki değişimi ve dönüşümü tam olarak algılamamaktadır. İkincisi, kolluk bugünün

ortamını açıklamak için elde ettiği verileri indirgemeci ve geçerliliğini yitirmiş yöntemlerle işlemek suretiyle elde ettiği sonuçlar üzerinden değerlendirerek riskleri/tehditleri kapsamlı bir şekilde ele alamamaktadır. Üçüncüsü ise; kolluk kuvvetlerinin, risklere/tehditlere bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşarak çözüm üretmeye çalışmasıdır. Yukarıdaki ilk iki davranış indirgemeci düşüncenin ürettiği davranışlardır. Fakat çalışma üçüncü davranışa odaklanarak hem örgütlü suç aktörlerini hem de kolluk kuvvetlerini karmaşık uyabilen sistem olarak görmektedir. Bu yüzden çalışmaya eleştirel realizm penceresinden bakılmıştır. Eleştirel realizmde gerçeklik, algı izlenim ve duyumlara ek olarak; sahip olunan önceki deneyimler, reel durumun yarattığı eğilimler, halin şartları ve önceki deneyimler ile reelin yarattığı şartların ortamdaki diğer bileşenlerin süzgecinden geçmesi sonucunda oluşan yargıyı temsil eden fiili durum ile olgu/aktör yapılarının, yeteneklerinin/sınırlılıklarının beraberce tahlil edilmesinden oluşmaktadır. Bu minvalde Makarenko da örgütlü suça ait aktörlerin nasıl birbiriyle etkileşerek karmaşıklaştığını Suç-Terör Süreci adını verdiği modelle açıklama yoluna gitmiştir. Bunun için her iki aktörün örgütlü suç evreninde yaşamlarının devamı için birbiriyle nasıl etkileşime geçerek farklılaştığını ortaya koyarken, onları yaşamak isteyen bir sistem olarak görmüştür.

Bu çalışma da aynı yöntemi, kolluk evreninin iki farklı aktörü üzerinde uygulamıştır. Çalışma yapılandırılırken amaç, kolluk kuvvetlerini ve örgütlü suçu işleyenleri algı ve izlenim açısından eşit göstermek değildir. Çalışma kolluk kuvvetlerinin de örgütlü suçları işleyen örgütler gibi karmaşık uyabilen bir sistem olduğunu göstermiştir. Terör-Suç Sürecindeki modelde var olan evreleri de karmaşık uyabilen sistemlerin birbirine yaklaşarak yakınsamasını açıklayan bir örüntü dizisi olarak görmüştür. Dolayısıyla söz konusu evrelerin Kolluk Yakınsama Süreci modelinde de geçerliliği çalışmada gösterilmiştir.

Her iki model irdelendiğinde; bunların, geri-dönüştürsüz süreçler içeren, deterministik olmayan, doğrusal olmayan dinamiğe sahip, kendi kendine yapılanan ve enerjik olarak açık sistemler olduğu ortaya çıkmıştır. Bunların her biri birbirleriyle ilişkili özelliklerdir. Bunları tek tek açıklarsak;

- Geri dönüşsüz süreçlerden kasıt bunların tek bir olaya ve olaylar zincirine indirgenememesidir. Süreç içerisinde fiili durum, yapılar, ve yetenekler devamlı değişerek dönüşmektedir. Çevreye verilen algı ve izlenim devamlı değişmektedir. Bunun sonucunda onu ortaya çıkan koşullar kaldırılrsa bile olgu veya aktör tekrar başlangıç noktasına geri dönememektedir. İndirgemeci bakış bu durumu göz ardı ederek, kolluk kuvvetlerinin sorumluluk sahasında yetersiz kalmasını telafi etmek

amacıyla istihbarata odaklı kolluk anlayışı, problem odaklı kolluk anlayışını öne çıkarmış ve bünyesinde farklı yapılanmalara gitmiştir. Fakat bu durum suçların değişimini engelleyememiştir. Çünkü Makarenko'nun benzeşmesinde görüldüğü üzere, her iki örgütün benzeşmesi onların farklı şekilde yansımaya ve algılanmasına neden olmuştur. Aynı durum kolluk kuvvetlerinin birbirine yakınsamasında da geçerlidir.

- Çalışmanın özü, olguların ve aktörlerin dinamik sistemler olmasına dayanmaktadır. Bunun nedeni onları oluşturan farklı bileşenlerin sonuçlarından meydana gelmiş olmalarıdır. Örneğin; Türkiye özelinde kolluk kuvvetleri Fransa'dan esinlenerek kurulmasına rağmen, her iki kolluk kuvveti temelde işlevsel ve kültürel açıdan farklıdır. Dolayısıyla bu durum aktörler üzerinde yapılması planlanan değişimlerin neden olduğu sonuçların önceden tahmin edilememesine yol açmaktadır. Zaten Makarenko'nun modelinde ve kolluk yakınsamasında ittifakların kısa, orta ve uzun vadeli olmasının, birbirlerinden öğrendikleri taktik ve tekniklerin tamamının örgütler tarafından içselleştirilememesinin temel nedeni de budur. Zaten ittifakların uzun vadeli olması, aktörlerin birbirlerini tamamlayan/tamamlama kabiliyetlerine, sahip oldukları kültürlerin yakınlığına, belirledikleri nihai hedeflerin uyumluluğuna ve içinde buldukları eko-sistemdeki paylaştıkları risk seviyelerine bağlıdır. Olgular ve aktörlerin deterministik olmamasına bir örnek de kolluk yakınsama süreci içerisinde kara delik sendromunda indirgemeci görüşü destekleyenlerin polisin askerleşmesini öne sürmesidir. Fakat bu kavram, sonuçları açısından uluslararası literatürde bile tartışılmaktadır.

- Olgular ve aktörlerin içerisinde yer aldığı evren doğrusal hareket etmeyen dinamik bir yapıdadır. Özellikle her iki modelde Kara Delik Sendromu bu yapıya bir örnektir. Bu sendrom içerisinde her olgu ve aktör birbirinin hem rakibi hem de müttefikidir. Hayatta kalabilmek için birbirlerinden devamlı bir şey öğrenmek zorundadırlar. Makarenko çalışmasını bu temel üzerine kurmuştur. O farklı iki aktörün şartlar gereği, birbirleriyle etkileşime geçerek kendilerini ileri taşıyacakları süreci modellemiştir. Bu sayede aktörlerin birbirinden öğrendikleriyle kendilerini nasıl karmaşıklaştırdıklarını açıklamaya çalışmıştır. Burada aktörler birbirinin hocası olurken benzeştikleri nokta da birbirlerinin rakibi konumunda olma ihtimali vardır.

- Makarenko'nun ve bu çalışmadaki modellerde ittifaklar, kendi kendine yapılanan bir sistemdir. Çünkü İttifak ihtiyaca göre ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyacın giderilmesi için dışarıdan bir güç, ittifakın yapılması için baskı oluşturmamıştır.

Her bir aktörün ittifak kurma ya da kurmama tercihi bakidir. Zaten Dandeker de buna “rızaaya dayalı koalisyonlar” sözünü kullanarak örtük olarak buna katılmaktadır.

- Olgu ve aktörlerin enerjik olarak açık olması demek onların çevresiyle devamlı iletişim halinde olmalarını ve buna göre kendi bekaları için hem kendi içlerinde hem de var olduğu çevrede meydana gelen değişikliklere tepki göstererek kendini uyumlandırmasıdır. Buna “birlikte evrim” denmektedir. Fakat sistemin doğrusal olmaması nedeniyle bütün değişkenler aynı ölçüde bundan etkilenmemektedir.

Özetle; çalışma Türkiye’nin özellikle örgütlü suçlarla mücadelesinde kolluk kuvvetlerinin birlikte çalışmasının gerekliliği vurgulayarak bunu nasıl gelişebileceği yönünde bir bakış açısı sunmaktadır. Bu kapsamda Türkiye özelinde işlevsel ve kültürel açıdan farklı olan kolluk kuvvetlerine sahip olunması avantajdır. Her iki kolluk kuvveti, deterministlerin gördüğü gibi birbirinin ikamesi değil, aksine suçların değiştiği bu zaman zarfında birbirinin tamamlayıcısıdır. Dolayısıyla, kolluk kuvvetlerinden birinin lağv edilmesinin hata olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Baharççek, A. (2010). Radikalleşmenin Önlenmesi ve Terörle Mücadele Üzerinde Demokratikleşmenin Rolü. M. Sever, H. Cinoğlu, ve O. Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi* (ss. 25–39). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Balcı, A. (2015). Knowledge, Repetition and Power in Ibn-Al-Arabi's Thought: Some Preliminary Comments on Methodology. *All Azimuth*, 4(1), 39–50.
- Bates, A. (2017). Militarization Makes Police More Violent. Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2018, <https://www.cato.org/blog/militarization-makes-police-more-violent>
- Baum, J. A. C., ve Jitendra, V. S. (1994). Organization-Environment Coevolution. J. A. C. Baum ve V. S. Jitendra (Ed.), *Evolutionary Dynamics of Organizations* (ss. 379–402). Oxford: Oxford University Press.
- Bhaskar, R. (2018). *Gerçekçi Bilim Teorisi*. Ankara: Akılçelen Kitaplar.
- Buckley, W. (1968). Society as a Complex Adaptive System. W. Buckley (Ed.), *Modern Systems Research for the Behavioral Scientist* (ss. 490–513). Chicago: Aldine Publishing Company.
- Cate, F. H. (2008). Government Data Mining: The Need for a Legal Framework. *Harvard Civil Right-Civil Liberties Law Review*, 43(2), 435–489.
- Ciliers, P. (1998). *Complexity and Postmodernism: Understanding complex systems*. London and New York: Routledge.
- Dandeker, C. (2017). 21'inci Yüzyıl İçin Esnek Güçler İnşa Etmek. G. Caforio (Ed.), *Askeri Sosyoloji* (ss. 405–416). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Delehanty, C., Mewhirter, J., Welch, R., ve Wilks, J. (2017). Militarization and Police Violence: The Case of the 1033 Prog. *Research and Politics*, 4(2), 1–7.
- DPT. (2001). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara.
- Durkheim, E. (2014). *Toplumsal İşbölümü* (2.Basım). İstanbul: Cem Yayınevi.
- EGM. (2017). *Emniyet Genel Müdürlüğü 2017 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara.
- Ergut, F. (2009). Polis Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. N. Levy, N. Özbek, ve A. Toumarkine (Ed.), *Jandarma ve Polis: Fransız ve Osmanlı Tarihçiliğine Çapraz Bakışlar* (ss. 38–63). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Forst, B. (2009). *Terrorism, Crime and Public Policy*. (New York: Cambridge University Press.
- Fukuyama, F. (2008). *Ulus İnşası*. İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Göktepe, Y. (2008). *Seçilmiş AB Ülkelerinin Polis Teşkilatlarının Yapı ve İşleyişleri Bağlamında Türk Polis Teşkilatının Yeniden Yapılanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Güneş, A. (2016). *Osmanlı Gayrinizami Harp Doktrini: Eşkya Takibi ve Çete Muharebeleri Talimnamesi (1909)- Yüzbaşı Ömer Fevzi Bey*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Gupta, D. K., Horgan, J. ve Schmid, A. P. (2009). Terrorism and Organized Crime: A Theoretical Perspective. D. Canter (Ed.), *The Faces of Terrorism: Multidisciplinary Perspectives* (ss. 123–136). West Sussex, UK: John Wiley ve Sons Ltd.
- Harwood, M. (2010). Bomb Adds Dark Precedent to Juarez Narco-War. Erişim tarihi: 20 Aralık, 2010, www.securitymanagement.com/news/car-bomb-adds-dark-precedent-juarez-narco-war-007399?page=0%2C0
- Hesterman, B. J. L. (2009). Gangs, Organized Crime & Terrorist Groups: A Threat Assessment at The Crossroads. *The Counter Terrorist*. 28-34.
- Hobsbawm, E. (2008). *Küreselleşme, Demokrasi ve Terörizm*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Hollis, M. (1994). *The Philosophy of Social Science: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- JGK. (2017). *Jandarma Genel Komutanlığı 2017 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara.
- JGK. (2019). *Jandarma Genel Komutanlığı 2019 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara.
- Larsson, J. P. (2007). Organized Criminal Networks and Terrorism. *Countering Terrorism and Insurgency in the 21st Century: International Perspectives* (ss. 163–177). Westport: Praeger Security International.
- Levy, N. (2009). Polislikle İlgili Bilgilerin Dolaşım Tarzları: Osmanlı Polisi için Fransız Modeli mi? N. Levy, N. Özbek ve A. Toumarkine (Ed.), *Jandarma ve Polis: Fransız ve Osmanlı Tarihçiliğine Çapraz Bakışlar* (ss. 146–170). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Lukacs, J. (2018). *Modern Çağın Sonu* (İ. Kapaklıkaya, Çev.). İstanbul: Ketebe.

- Makarenko, T. (2004). The Crime-Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism. *Global Crime*, 6(1), 129–145. <https://doi.org/10.1080/1744057042000297025>
- Makarenko, T. (2005). *The Crime-Terror Continuum: Modelling 21st Century Security Dynamics*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of Wales, Aberystwyth.
- Mardin, Ş. (2017). Türk Siyasetini Açıklayabilecek Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri. M. Türköne ve T. Önder (Ed.), *Şerif Mardin Bütün Eserleri 6* (ss. 35–77). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Neocleous, M. (2014a). *Savaş Erki, Polis Erki*. Ankara: NotaBene Yayınları.
- Neocleous, M. (2014b). *Savaş Erki Polis Erki* (1. Basım). (S. Aydaş, Çev.). Ankara: NotaBene Yayınları.
- Özbek, N. (2008). Policing the Countryside: Gendarmes of The Late 19th-Century Ottoman Empire (1876-1908). *International Journal of Middle East Studies*, 40(1), 47–67.
- Özbek, N. (2009). Tarihyazıcılığında Güvenlik, Kurum ve Pratiklerine İlişkin Bir Değerlendirme. N. Levy, N. Özbek ve A. Toumarkine (Ed.), *Jandarma ve Polis: Fransız ve Osmanlı Tarihçiliğine Çapraz Bakışlar* (ss. 1–20). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Porter, T. B. (2006). Coevolution as a Research Framework for Organization and the Natural Environment. *Organization and Environment*, 19(4), 479–504.
- Radil, S. M., Dezzani, R. J. ve McAden, L. (2016). Geographies of U.S. Police Militarization and the Role of the 1033 Program. *The Professional Geographer*, 69(2), 1–11.
- Rollins, J., Wyler, L. S., ve Rosen, S. (2010). International Terrorism and Transnational Crime: Security Threats, U.S. Policy, and Considerations for Congress. In *Congressional Research Service* (Vol. 7–5700).
- Roth, M. P. (2010). Global Organized Crime:A Reference Handbook. In *Energy*.
- Roth, M. P. ve Sever, M. (2007). The Kurdish Workers Party (PKK) as Criminal Syndicate: Funding Terrorism through Organized Crime, A Case Study. *Studies in Conflict & Terrorism*, 30(May 2002), 901–920. <https://doi.org/10.1080/10576100701558620>

- Sampaio, A. (2018). Rapid Urbanization is A Risk to Global Security. Erişim tarihi: 8 Eylül 2018, <https://www.citylab.com/solutions/2018/07/rapid-urbanization-provides-a-breeding-ground-for-war/564038/>
- Stohl, M. (2008). Networks, terrorists and criminals: The implications for community policing. *Crime, Law and Social Change*, 50, 59–72. <https://doi.org/10.1007/s10611-008-9120-x>
- Sürücü, H. (2019). *Örgütlü Suçlarla Mücadelede Matris Organizasyon*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Milli Savunma Üniversitesi ATASAREN, İstanbul.
- TODAİE. (1966). *Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi Raporu - Merkezi Hükümet Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri-*. Ankara.
- TODAİE. (1991). *Kamu Yönetimi Araştırması*. Ankara.
- Turgut, K. (2014). Askeri Statülü Kolluk Birimleri Üzerine Bir Değerlendirme. *İdarecinin Sesi*, (163), 42–45.
- Urhal, Ö. (2009). *Küreselleşen Dünyada Güvenlik*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Wang, P. (2010). *The Crime-Terror Nexus: Transformation , Alliance , Convergence*. 6(6), 11–20.
- Yılmaz, S. (2011). *Türkiye'deki İç Güvenlik Yapılanmasında Değişim İhtiyacı ve Güvenlik Yöneticilerinin Değişime Yönelik Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.